

**Гончаренко І.В., д.е.н. професор**

**Миколаївський національний аграрний університет**

## **ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ У МІСТАХ**

**Постановка проблеми.** Стабільний розвиток економіки, збереження прогресивного статусу міста можливе шляхом створення умов для зростання та повної реалізації трудового потенціалу членів його громади. Недовикористання трудового потенціалу, невідповідність між потенційними можливостями працівників та їх реалізацією проявляється у невідповідності між потребами виробництва і професійною структурою кадрів, наявним та фактично необхідним рівнем кваліфікації працівників, не раціональним розподілом функцій, у підсумку, така ситуація приводить до значних економічних втрат та проблем психологічного характеру для окремих особистостей та громади через вимушену роботу не за спеціальністю, не задоволення результатами праці, її умовами, організацією.

### **Аналіз останніх досліджень і публікацій.**

Питання сутності трудового потенціалу стали предметом наукового дослідження значного кола вчених, таких як: Долішній М. І., Пирожков С. І., Онікієнко В. В., Лібанова Е. М., Грішнова О. А., Семикіна М. В., та ін. Проблеми використання трудового потенціалу активно досліджуються вченими, серед яких: Абалкін Л.К., Колосова Р.П., Маслова І.С., Панкратов О.С., Шаульська Л. В. та ін. Проте комплексного вирішення наявних проблем дотепер не запропоновано.

**Формулювання цілей статті.** Аналіз існуючих публікацій дозволив зробити висновок про те, що питання, пов'язані з формуванням сучасних теоретичних і методичних підходів щодо вирішення завдань підвищення рівня використання трудового потенціалу недостатньо висвітлені в сучасній

економічній літературі. Тому метою даної роботи є розробка напрямів зростання та повної реалізації трудового потенціалу у міських поселеннях.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Термін «потенціал» етимологічно означає приховані можливості, потужність, силу. Більш широке трактування змісту поняття «потенціал» включає його розгляд як джерела можливостей, засобів, запасу, які можуть бути використаними для досягнення певної мети, вирішення задачі [1]. Якщо говорити про трудовий потенціал міста то можемо визначити його як взаємопов'язану сукупність кількісних і якісних характеристик його населення щодо здатності займатися трудовою діяльністю для досягнення визначених цілей в конкретних соціально-економічних умовах, удосконалюватися в процесі праці для вирішення нових завдань.

Трудовий потенціал міста формується окремими працівниками та безперервно змінюється, тому його варто оцінювати в довгостроковій перспективі [2]. Працездатність людини та її здібності підвищуються відповідно до розвитку та удосконалення знань та навичок, покращення здоров'я, умов праці та життєдіяльності. Однак вона може знижуватись зі втратою здоров'я, погіршенням умов праці, і т.і [3].

Протягом останніх десятиліть чисельність наявного населення у містах Миколаївської області, крім Южноукраїнська, невпинно скорочується, таблиця 1, це негативно впливає на обсяги трудового потенціалу міст регіону.

Найбільші втрати населення характерні для обласного центру м. Миколаєва. Кардинально інша ситуація характерна для міста Южноукраїнськ – монопрофільного міста обласного значення, основний вид діяльності якого – виробництво електроенергії. Основним бюджетоутворюючим промисловим підприємством міста є ВП ЮУ АЕС ДП НАЕК „Енергоатом”, основним видом діяльності якого є виробництво електроенергії та теплової енергії, питома вага якого в загальному обсязі промисловості по місту складає близько 98,0%.

В місті спостерігається стабільний розвиток підприємництва. Впродовж останніх років щорічно реєструються як суб'єкти підприємницької діяльності

фізичні особи, більше як 400 осіб на рік, так і юридичні особи, більше 20 осіб на рік. Розвиток малого підприємництва є стратегічною необхідністю підвищення економічної та соціальної стабільності міста Южноукраїнськ. Мале підприємство, за сприятливих умов, забезпечує, перш за все, виконання соціальної функції, створення додаткових робочих місць, що сприяє зниженню рівня безробіття, подоланню бідності, упевненості громадян у своєму майбутньому, формуванню середнього класу власників, який повинен нести відповідальність за розвиток територіальної громади.

*Таблиця 1*

**Чисельність наявного населення у містах Миколаївської області на початок року**

*(тис. осіб)*

Роки	Миколаїв	Вознесенськ	Очаків	Первомайськ	Южноукраїнськ
2001	516,4	43,3	17,5	72,0	38,8
2010	501,2	37,3	15,0	67,2	40,0
2011	498,7	37,0	14,8	67,0	40,2
2012	497,0	36,8	14,7	66,8	40,5
2013	496,2	36,6	14,6	66,7	40,6
2014	494,9	36,2	14,6	66,7	40,1

Кількість трудового потенціалу не завжди пропорційна чисельності населення, а залежить насамперед від його вікової структури. Прогресивною вважається структура трудових ресурсів, у якій більшість становлять особи віком до 40 років, нажаль, для міст Миколаївської області характерна тенденція скорочення вікових груп до 40 років, та збільшення частки населення у віці старші ніж 60 років.

В умовах зниження природного приросту трудового потенціалу велике значення має поліпшення його якісного складу. Якість потенціалу поняття відносне, вона формується сукупністю ознак: демографічних, медико-біологічних, професійно-кваліфікаційних, соціальних, психофізіологічних, ідейно-політичних і моральних.

За основними показниками стану здоров'я населення Миколаївської області, висновки досить не втішні, спостерігається підвищення загального рівня захворюваності, особливо високі темпи зростання хвороб системи кровообігу, до того ж, за низки причин, у найближчій перспективі, покращення ситуації у сфері охорони здоров'я, навряд чи відбудеться.

В силу реальності втілення в життя стратегічних пріоритетів розвитку трудового потенціалу міст регіону, що в певній мірі демонструє досвід міста Южноукраїнськ, необхідне посилення інноваційності різних сфер суспільного життя і господарювання, основою цього повинна стати освітня сфера, яка достатньо розвинена на сьогоднішній день, таблиця 2.

*Таблиця 2*

**Вищі навчальні заклади Миколаївської області**

(на початок навчального року)

Роки	Кількість закладів, одиниць		Кількість студентів у закладах, тис. осіб	
	I-II рівнів акредитації	III-IV рівнів акредитації	I-II рівнів акредитації	III-IV рівнів акредитації
1995/96	16	3	13,9	13,2
2000/01	17	3	13,1	21,7
2005/06	12	5	10,6	46,6
2010/11	11	5	7,7	47,4
2013/14	12	5	7,8	37,3

Необхідне посилення інноваційності бізнесу, що формуватиме потужне середовище використання трудового потенціалу з можливостями доступу до відповідних технологій, одержання навиків їх використання, вдосконалення й експлуатації.

Водночас, потрібен контроль процесів балансування відповідно до перспективних потреб місцевої економіки та кон'юнктурних характеристик локальних ринків праці [4]. На рівні обласного центру необхідна розробка стратегічних планів відповідності регіональної освітньої системи та ринку праці, координація обліку даних у системі визначення потреб ринків праці у фахівцях і робітниках, а також мобілізація наукових кадрів у розробці методик, необхідних для реальних розрахунків.

**Висновки.** Отже, у забезпеченні повного використання трудового потенціалу міських поселень важливою є трансформація кількісних характеристик трудового потенціалу їх населення в якісні. У зв'язку з цим особливої уваги потребує інноваційна складова трудової діяльності. Загалом міські поселення повинні сьогодні розвиватись як значні центри генерування можливостей праці і з сприятливими характеристиками середовища для проживання.

#### **Бібліографічний список:**

1. Райзберг Б.А. Современный экономический словарь / Б.А. Райзберг, Л.Ш. Лозовский, Е.Б. Стародубцева. - М.: ИНФРА-М, 1999. - 479 с.
2. Грішнова О.А. Людський капітал: формування в системі освіти і професійної підготовки / О.А. Грішнова – К.: Т-во «Знання», КОО, 2001. – 254с.
3. Панкратов, А.С. Управление воспроизводством трудового потенциала / А.С. Панкратов. - М.: Изд-во МГУ, 1986. - 279 с.
4. Шаульська Л.В. Стратегія розвитку трудового потенціалу України / Л.В. Шаульська. – Донецьк, 2005. – 502 с. – (НАН України; Інститут економіки промисловості.).

#### **Гончаренко І.В. Підвищення рівня використання трудового потенціалу у містах**

Розглянуто перспективи зростання та повної реалізації трудового потенціалу у міських поселеннях. Запропоновано напрями трансформації кількісних характеристик трудового потенціалу населення міських поселень в якісні та наголошено на важливості підвищення інноваційної складової трудової діяльності.

**Гончаренко И.В. Повышение уровня использования трудового потенциала в городах.** Рассмотрены перспективы роста и полной реализации трудового потенциала в городских поселениях. Предложены направления трансформации количественных характеристик трудового потенциала

населения городов в качественные и отмечена важность повышения инновационной составляющей трудовой деятельности.

**Honcharenko I. Use of labor potential in urban areas will be increased**

The prospects of growth and the full employment potential in urban areas was considered. The directions of the transformation of the quantitative characteristics of the labor potential of urban population in too qualitative were proposed and the importance of improving the innovation component of work was stressed.